

Radikal

Anadolu vicdanı

EYÜP CAN

Politika / 08/09/2011

Bazı coğrafyalar daha vicdanlıdır, tıpkı insanlar gibi, bazıları daha vicdansız... Peki ya bizim coğrafya?

Sadece insanların değil coğrafyaların da vicdanı olduğuna inanırım...

Bazı coğrafyalar daha vicdanlıdır, tıpkı insanlar gibi, bazıları daha vicdansız...

Peki ya bizim coğrafya?

Onca vicdansızlığa rağmen bu toprakların da bir vicdanı olduğunu hatırlatan bir kitap var masamda. Adına Anadolu Vicdanı demişler... Necip Fazıl'dan Yaşar Kemal'e, Dersim'den Mavi Çarşı'ya bu coğrafyanın vicdanını kanatan konulara damardan dalmışlar, yaşanan vicdansızlıklara vicdanlı yazarların kaleminden bakmışlar... Kürt Sorunu'na yeni bir pencere açmışlar...

Vicdan penceresi...

Sel gider, kum kalır...

Bugün patlayan bombalar geride yaralı vicdanlar bırakır.

Sadece insanlar değil coğrafya da yaralanır... Bugün sizlerle bu yaralı coğrafyanın 'güncel vicdanına' dair çok şey anlatan Necdet İpekyüz'ün yazısını paylaşacağım.

Tavsiye ederim <http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/> adresinden ücretsiz indirin Anadolu Vicdanı'nı. Cemal Uşşak'ın 'Dil Yaresi Derin Olur' yazısıyla birlikte okuyun Ateşin Düştüğü Yer'i...

O yaz Diyarbakır'ın kavurucu sıcaklarından kaçmak istedik. Hem tatil hem de Anadolu'yu çocuklara tanıtmak amacıyla arabayla Karadeniz gezisi planladık. Çocuklara yansıtmak istemiyordum ama Karadeniz'de Kürtlere karşı gittikçe artan olumsuz yaklaşım söylentileri nedeniyle içimde çekinceler oluşmuştu. Son dönemlerde yurtiçi gezilere 21 plakalı Diyarbakır aracıyla gitmek insanlarda endişe yaratıyordu.

Çocuklara Karadeniz hakkında bilgi verirken, orada "Kürtlerin deniz görmüşlerine Laz deniyor" dedim.

Diyarbakır'ın az da olsa yok olan ormanları ve bunaltan sığağından sonra Karadeniz'in iklimi, serinliği ve yeşilliği çocukları hem şaşırtmış hem de mutlu etmişti.

Trabzon Maçka'da tarihi ve ünlü bir yapı olan Sümela Manastırı'na giderken Karadeniz'in yıllarca birçok medeniyete ev sahipliği yaptığını anlatıyordum. Çocuklar, arabayla tırmandıkça yayla evlerini ve yolların zirvesini merak ediyorlardı. Kızım, "Biliyor musunuz hiç bu bölgede kimlik kontrolünden geçmedik" dedi, oğlum ekledi; "Hiç savaş uçağı sesi de duymadık..."

Çocukları kırmamak için rasgele bir yayla yoluna girdim.

(...) Fakat bir an nereye çıkacağız, hangi yoldayız diye endişeye kapıldık. Yol üzerinde, odun kesen bir yaşlı amca ve kütüğün üstünde oturmuş yaşlı bir kadın bir şeylerle uğraşıyordu. Durup yolun nereye gittiğini sorduk. "Nereye gidiyorsunuz?" diye sorunca, "Çocuklar yaylaları merak etmişti de, onları yaylaya götürüyorum" dedim.

"Yayla istiyorsanız işte bizim yayla" dedi ve bir Karadeniz çayı içmeye davet etti. Diyarbakırlı olduğumuzu söyledik. Yüzünde oluşan bir tebessümle, "Kürt değilsiniz, hiç Kürtlere benzemiyorsunuz" dedi. O an içim acıdı...

‘Neden Kürtler suçlu olarak anılıyor’ diye içimden geçirdim. Kürt olduğumuzu söyleyince o da toparlamak için, “Ama siz iyisiniz” gibisinden bir şeyler söylemeye çalıştı. Oturduk, sohbet ettik.

Onlara Kürtçenin yıllarca yasaklandığını, annemin yaşamının sonuna kadar Türkçe bilmediğini, 12 Eylül sonrası çok sorun yaşandığını, bölgenin yıllarca sıkıyönetim ve olağanüstü hallerle yönetildiğini anlattım. Diyarbakır cezaevini, gözaltıları, orada yapılanları, bağı, bahçesini, hayvanlarını bırakıp zorunlu göç edenleri, yakılan köyleri, faili meçhul cinayetleri anlatmaya çalıştım.

(...)

Siz bile az önce “Hiç Kürtlere benzemiyorsunuz” dediğinizde çok etkilendim ve “Kürtler niye potansiyel suçlu gibi algılanıyor” diye içimden geçirdim, dedim.

Yaşlı teyze ve gelini bizi çay içmek ve hazırladıkları yöresel yemekleri tatmak üzere evin içinde kurdukları yer sofrasına davet ettiler. Zahmet oldu dememize rağmen, biz Anadolu insanıyız, konukseveriz dediler. Yaşlı amca onun da askerlikte Diyarbakır ve Mardin’den arkadaşları olduğunu; onların da mert ve konuksever olduklarını, eve gelen misafirin bir ikram almadan gitmediğini anlattıklarını söyledi. Ahşap kapıdan içeri girdiğimizde duvarda asılı bir yeşil kap içinde Kuran, yanında bir çerçeve içinde bayrak ve bir asker fotoğrafı dikkatimi çekti.

Çerçevenin altında kırmızı bir muska biçiminde madalya asılmıştı. Yaşlı amca bana döndü, “Bu fotoğraftaki oğlum” dedi. “Dört yıl önce oğlum Şırnak’ta arazide mayın patlaması sonucu şehit oldu. İki kızımız var, onlar da evli ve İstanbul’da yaşıyorlar. Tek oğlum vardı. O ve üç arkadaşı mayın sonucu şehit oldu. Onun eşi, yani gelinim ve iki torunumla birlikteyiz...”

Bu kez ben ve çocuklar üzgün ve şaşkınsınız... Az önce dışarıda Kürtlerle ilgili yaşananları anlatırken tek mağdurun ve acı çekenin Kürtler olduğunu söylediğimi hatırlayınca, hepimizin bulunduğu yerden baktığını fark edip, yaşlı amca ve teyzenin büyük bir olgunlukla bizi dinlemesine ve itiraz etmemesine şaşkın kalmıştım.

Duvarda asılı şehit fotoğrafı, sofrayı hazırlayan gelin ve çocuklarımla bahçede oynayan torunları düşününce mahcubiyetim artmış, yüreğim sızlamıştı.

Eşimle üzgün üzgün bakıştık.

O odadaki suskun ve sessiz saate göre kısa ama bizlerin duygu yüküne göre çok uzun olan zamanda hepimiz ayakta, olduğumuz yerde durmuşuz. Aynı anda amca bana ve gelin de eşime ayakta beklemememizi söyledi ve amca elini omzuma atıp sofraya oturmamızı istedi.

Sesimin titrek haliyle tek diyebildiğim şey, “Çok ama çok üzüldüm” oldu.

O duyguyla gözlerim yaşardı ve içimden lanet olsun dedim.

Sofraya oturduk ama sessizdik.

Yaşlı teyze belki de ortamı yumuşatmak için “Biliyor musunuz, bizim buralarda deniz görmemiş Laza Kürt derler” dedi.

Bizim çocuklar, “Yola çıktığımızda babamız da ‘Kürt’ün deniz görmüşüne Laz derler’ demişti” karşılığını verdi. Yüzlerimizde tebessüm oluştu, çocuklar güldü ve yemeğe başladık.

Yemek sonrası hep birlikte bahçede çay içtik, sohbet ettik. Yaşlı amca, “Yemekten önce dışarıda oturduğumuzda o bölgede yaşananları, olan bitenleri anlatmanı sabırla dinledim, anlamaya çalıştım” dedi.

“Niye Kürtlere kötü, suçlu diye önyargım olduğu için de kendimi sorguladım, yine de yüreğim buruktu. Fotoğraf gördükten sonra oğlum ve akıbetini söyleyince senin sesinin aldığı hali, gözyaşını, eşinin yüzündeki ifadeyi görünce ne kadar önyargılı olduğumuzu anladım. Hepimiz insanız ve Allah’ın kullarıyız. Ateş düştüğü yeri yakar derler ya, aslında bu olaylarla ateş her yere düşüyor ve yakıyor, birileri gönlüne, evine ateş düşenlerin farkında değil ya da umurunda değil. Vicdan sahibiyim ve insanım diyen herkes birbirini anlamalı, hor görmemeli ve zulüm etmemeli. Yüce Yaradanımız Allah, yapabileceği halde tüm insanları tek tip yaratmadı, renk, dil, cins farklılığına hoşgörü istedi. Bizi tek tip yapmak isteyen ve farklılıklara öfke, nefret yaratmak isteyenler Allah huzurunda ne yapacaklar. Bizi bu hale sokanlar utansın...”